

مرکز مجاز امام صادق (علیه السلام)

اصول الفقه (عام و خاص)

اسباب اجمال در لفظ

جلسه ۱۵۳

استاد نجار زاده

اسباب اجمال لفظ:

اسباب فراوانی است که به برخی از آن اشاره می‌شود:

۱. گاهی اجمالش به خاطر آن است که لفظ، مشترك بين معانی متعدّد بوده و قرینه‌ای بر هیچیک وجود ندارد؛ همچون لفظ «تضرب» که مشترك است بين صیغه مفرد مذکر مخاطب و مفرد مؤنث غائب و نیز مانند کلمه «مختار» که بين اسم فاعل و اسم مفعول مشترك است.
۲. گاهی اجمال به خاطر آن است که لفظ مجاز می‌باشد.
۳. گاهی ضمیری در جمله است که مرجع آن مشخص نیست که این خود از انواع مغالطه «ممارات» محسوب می‌شود؛ نظیر قول کسی که وقتی از وی راجع به فضل اصحاب پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم سؤال شد؛ گفت: «من بنته فی بینه» (کسی که دخترش در خانه او است)؛ در این عبارت مرجع در ضمیر یعنی ضمیر در «بنته» و «بینه» معلوم نیست کیست؛ لذا اگر ضمیر مجروری در «بنته» به حضرت نبوی صلی الله علیه و آله و سلم راجع باشد ضمیر در «بینه» به «من موصوله» قطعاً برمی‌گردد (یعنی امیر المومنین) و در صورتی که ضمیر در «بنته» به «من» عود کند؛ ضمیر در «بینه» به آن جناب راجع می‌باشد (مثلاً ابوبکر یا عمر).
۴. گاهی اجمال به خاطر وجود داشتن چیزی است که برای قرینه بودن صلاحیت دارد؛ مانند فرموده حق تعالی: محمد رسول الله و الذین معه اشداء علی الکفار الی آخر آیه. در این آیه عبارت «و الذین معه» دلالت دارد بر اینکه تمام آنان که با حضرت نبی اکرم صلی الله علیه و آله و سلم می‌باشند و در زمره اصحاب آن جناب به حساب می‌آیند، عادل هستند؛ ولی ذیل آیه

مرکز مجاز امام صادق (ع)

که می‌فرماید: وعد الله الذین آمنوا و عملوا الصّالحات منهم مغفرة و اجرا عظیما. صلاحیت دارد قرینه باشد بر اینکه مراد از جمله «الذین معه» تمام اصحاب نبوده بلکه بعضی از ایشان می‌باشد لذا آیه از این جهت مجمل می‌گردد.

ImamSadiq.tv ۵. گاهی اجمال به خاطر آن است که متکلم در مقام اجمال و اهمال گوئی است.

نکته:

گاهی لفظ از نظر شخصی مجمل بوده در حالیکه نزد شخص دیگر مبین می‌باشد؛ چنانچه مبین گاهی فی حدّ نفسه مبین بوده و زمانی بواسطه کلام دیگر که مقصود از آن را واضح می‌کند مبین می‌گردد.

ImamSadiq.tv

ImamSadiq.tv

ImamSadiq.tv

ImamSadiq.tv

ImamSadiq.tv

ImamSadiq.tv